

Konsumenten har ansetts bära risken för att tillträde till ett evenemang, i enlighet med myndighetsbeslut, begränsats genom krav på vaccinationsbevis, när beslutet fattats efter köpet av biljetten och företaget inte kände till att beslutet skulle fattas. Det har vidare inte ansetts oskäligt enligt 36 § avtalslagen att företaget valt att kräva att deltagarna visade upp vaccinationsbevis i stället för att begränsa antalet närvarande.

Beslut 2022-10-25; 2021-18388

AI begärde att företaget ska betala 720 kr till henne.

I sin anmälan till nämnden uppgav hon följande. Den 27 september 2021 köpte *AI* en biljett till Northern Rockfest för 695 kr. Hon betalade samtidigt en serviceavgift på 25 kr. Evenemanget ägde rum den 4 december 2021.

När *AI* köpte biljetten fanns det inte något krav på att deltagarna skulle kunna uppvisa ett s.k. covidpass för att få komma in. Den 27 november 2021 reklamerade hon köpet, eftersom företaget då hade berättat att besökarna skulle bli tvungna att uppvisa en sådan handling för att få delta. Förutsättningarna för att få delta förändrades således och därför har *AI* rätt att få tillbaka pengarna för biljetten.

Som alternativ till att kräva ett covidpass hade företaget kunnat smittsäkra evenemanget.

Företaget motsatte sig kravet.

I sitt svar till nämnden uppgav företaget följande. Det finns inte någon returrätt enligt villkoren. Företaget återköper inte biljetter på grund av förhinder, sjukdom eller av någon annan orsak. Företaget hade inte möjlighet att smittsäkra evenemanget.

Allmänna reklamationsnämnden gjorde följande bedömning.

Risken för inskränkningar som beror på nya regler (rådighetsfel)

När parter sluter avtal utgår de ofta från vissa förutsättningar. Dessa kan sedan visa sig ha varit felaktiga vare sig förutsättningen gällde förhållanden vid avtalstidpunkten eller framtida förhållanden. Frågan blir då vilken av parterna som stod risken för avvikelser mellan det förutsatta förhållandet och det verkliga förhållandet, när frågan inte kan anses vara reglerad i avtalet.

Vid köp av lös egendom kan varan efter köpet förstöras eller försämrats till följd av en olyckshändelse och därför vid avlämnandet avvika från vad köparen hade fog att förutsätta vid köpet (jfr 17 § köplagen). Avgörande för om köparen ändå måste betala för varan är om avvikelserna har inträffat under den tid då han eller hon bar risken för olyckshändelser (se 12 § köplagen och 2 kap. 6 § konsumentköplagen). Huvudregeln är att risken övergår när varan avlämnas, t.ex. genom att den överlämnas till köparen (se 13 § köplagen och 2 kap. 6 § konsumentköplagen). Denna ordning hänger samman med att den part som har varan i sin besittning har störst möjlighet att förebygga olyckshändelser. I enlighet med nämnd riskfördelning ska frågan om varan har ett faktiskt (fysiskt) fel avgöras med hänsyn till varans skick vid avlämnandet (21 § köplagen och 4 kap. 14 § konsumentköplagen). Denna koppling till risken för fysisk försämring finns inte vid rådighetsfel, främst myndighetsföreskrifter som inskränker den lagliga användningen av varan. Rådighetsfel är inte direkt reglerade i köplagarna. Däremot är de reglerade i jordabalken. Av förarbetena till 4 kap. 18 § framgår att säljaren av en fastighet har ett strikt ansvar för en rådighetsbegränsning som köparen inte hade anledning att räkna med, om rådighetsbegränsningen förelåg vid avtalet eller då säkert kunde förväntas bli införd inom den närmaste tiden, medan köparen i övrigt står risken för

rådighetsinskränkningar som beslutas efter avtalet (se prop. 1970:20 del B1 s. 204 f., prop. 1970:20 Del A, s. 218 (Lagrådet), NJA II 1972 s. 103 (Lagrådet), Westerlind, Kommentar till Jordabalken, 1–5 kap., 1971, s. 385, vid 4 kap. 18 §).

Den av Lagrådet och Westerlind angivna riskfördelningen avseende rådighetsfel, vilken överensstämmer med förutsättningslärans riskfördelning avseende förutsättningar som inte hänför sig till motpartens sfär, får anses utgöra en allmän princip och bör därför tillämpas även vid köp av varor eller tjänster (se Håstad, Köprätt, 1 uppl. 1990, 7 uppl. 2022 s. 142 ff. och Hellner i Festskrift till Jan Ramberg, 2009, s. 209 ff.).

Begränsningsförelisningen och möjligheten att kräva vaccinationsbevis

Den 8 januari 2021 utfärdade regeringen förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (begränsningsförelisningen). Där föreskrevs då att antalet deltagare vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning skulle begränsas till högst åtta (se 3 kap. 1 §). Under vissa särskilda förutsättningar fick antalet deltagare uppgå till max 300 (se 3 kap. 2 §). Dessa regler har därefter ändrats och kompletterats ett flertal gånger.

Den 1 juni 2021 ändrades reglerna så, att antalet deltagare fick vara max 8, 50, 100 eller 500 beroende bland annat på om sammankomsten eller tillställningen ägde rum utomhus och om deltagarna anvisades en sittplats. (Se förordningen i dess lydelse enligt SFS 2021:356.)

Den 1 juli 2021 ändrades bestämmelserna på nytt. Nu fick deltagarantalet vara som mest 3 000. Dessutom infördes en möjlighet att hålla sammankomsten eller tillställningen i skilda sektioner och då tillämpa deltagarbegränsningarna för varje sektion. (Se förordningens lydelse efter ändringar enligt SFS 2021:724.)

Den 23 september 2021 informerade regeringen att deltagartaket skulle tas bort, och den 29 september 2021 upphörde den precisa begränsningen att gälla. Kvar fanns en mera allmänt formulerad skyldighet att begränsa antalet deltagare på ett sätt som är säkert från smittskyddssynpunkt. (Se förordningen i dess lydelse enligt SFS 2021:863.)

Genom en ändring som infördes den 1 december 2021, upphävdes den allmänna skyldigheten att begränsa antalet deltagare, om deltagarna i stället uppvisade ett vaccinationsbevis (se förordningen i dess lydelse enligt SFS 2021:1084). I den situationen kunde arrangören alltså välja att antingen begränsa antalet deltagare eller kräva att deltagarna visade upp ett vaccinationsbevis.

Möjligheten att kräva vaccinationsbevis måste ses mot bakgrund av de föreskrifter som Folkhälsomyndigheten hade beslutat i anledning av den generella deltagarbegränsningsskyldigheten. Enligt de föreskrifter som trädde i kraft den 1 december 2021 gällde, om deltagarna var fler än 100, att var och en av deltagarna skulle ha en anvisad sittplats och att sällskap skulle kunna hålla ett avstånd om minst en meter till varandra (se 2 kap. 4 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, HSLF-FS 2021:87). Från den 29 september 2021 hade inga motsvarande föreskrifter gällt, men den 1 december 2021 trädde alltså dessa nya regler i kraft (se Folkhälsomyndighetens föreskrifter om upphävande av Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd [HSLF-FS 2021:2] om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19, HSLF-FS 2021:67). Bakgrunden till reglerna om vaccinationsbevis och föreskrifterna för större arrangemang var att man förväntade sig en ”smittopp” i mitten av december. I praktiken stod i december 2021 arrangörer av större evenemang alltså inför valet att antingen tillämpa Folkhälsomyndighetens nya föreskrifter eller kräva vaccinationsbevis av deltagarna för att då kunna bortse från föreskrifterna.

Nämndens bedömning av det aktuella ärendet

Enligt de angivna författningsföreskrifterna hade företaget skyldighet att begränsa tillträdet till evenemanget. Föreskrifterna infördes efter avtalets ingående. Det har inte åberopats och än mindre visats att företaget vid avtalet kände till att föreskrifterna strax skulle komma att införas. Under sådana förhållanden stod AI risken för att det enligt arrangörens val skulle komma att införas en tillträdesbegränsning, antingen i form av en begränsning av antalet närvarande eller ett krav på vaccinationsbevis. Det kan inte anses oskäligt enligt 36 § avtalslagen att företaget valde att kräva vaccinationspass.

Slutsatsen blir att företaget har haft rätt att kräva att AI visade upp vaccinationsbevis för att få tillträde till evenemanget. AI:s krav ska därför avslås.